UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Rev: Et Eximii Patris P. Francisci Aloysii Kamperger E Societate Jesu Ss: Theologiæ Doctoris ejusdémque olim in Carolo-Ferdinandæa Universitate Pragensi Professoris Publici & Ordinarij Dein ...

Kamperger, Franz Alois

Eystadii, 1705

Articulus V. An Spiritus Sanctus procedat à Patre, & Filio? an immediatè ab utroque? an tanqua[m] ab unico Principio, & Spiratore?

urn:nbn:de:hbz:466:1-84291

Visual Library

minutum, imperfectum, non expressivum omnium Veritatum divinarum dicibilium, quod Verbo divino repugnat.

III. Anselmus in Monologio cap. 30. ait: ejus, quod nec fuit, nec est, nec futurum est, nullum Verbum esse posse; ergo Verbum non procedit per cognitionem possibilium, vel purè possibilium. *Confirm.* Licèt nulla creatura esset possibilis, adhuc procederet Verbum; ergo non procedit essentialiter per cognitionem possibilium. *Resp.* Sensum Anselmi esse, divino Verbo non dici, nisi quod verum est: hoc enim solùm dicitur esse, quod verum est. Vel certè vult dicere, Verbum divinum, non esse dispositivum, & operativum respectu non entium, licèt sit illorum expressivum. *Ad Confirm. Respond. Neg. Anteced.* Nam si nulla creatura esset possibilis, nec DEUS esset possibilis (adeóque nec Verbum divinum) ut patet Quæst. ultimâ de DEO Uno. Quod si nihilominus per hypotesim Chimæricam supponamus eo casu DEUM existere, dico: processurum quidem Verbum, sed essentialiter diversum ab eo, quod nunc procedit: nimirum tale, quod repræsentaret impossibilia, quæ modo repræsentat possibilia: nam & ipse DEUS, qui tunc existeret, esse essentialiter diversus ab eo, qui nunc existit, careret enim Sapientiâ, Misericordiâ, Justitiâ, alijsque attributis quæ creaturas respiciunt.

IV. Pater dedit omnia Filio, præter esse Patrem, ut ait Florent. ergo & Scientiam liberam; ergo hæc est priùs in Patre; ergo per illam procedit Verbum. *Confirm.* PP. & D. Thomas passim docent, Patrem dicere Verbo omnes creaturas; agunt autem præcipuè de existentibus, Nominatim Aug. 15. de Trinitat. c. 13 ait: Verbum divinum esse de omnibus, quæ sunt in Scientia DEI: in hac autem, quis nescit esse creaturas existentes? 2. Scientia libera, non est minùs perfecta, & fœcunda, quàm necessaria; ergo non minùs Verbi productiva. *Respond.* Pater omnia dedit Filio, quæ Pater habuit priùs origine, quàm Filius; conc. quæ Filius habuit æquè primò, ut de Scientia libera ostensum est; nego. 2. Pater omnia dedit Filio, formaliter, & in se; nego. vel formaliter, vel in radice; conc. ergo dedit etiam Scientiam liberam formaliter; nego. radicaliter; conc. dedit enim illi Naturam, ex qua æquè primò resultare possunt decreta, & Scientia libera in Filio, ac Patre. Patres & D. Thomas loquuntur de possibilibus. Unde hic Quæst 34. artic. 3. ait: Verbum procedere per Scientiam, ut *expressivum & factivum*. Nec Augustinus stat contra nos: ex illo enim summum sequitur, Verbum divinum procedere per Scientiam futurorum quæ sunt futura, non ut futurorum. Aut certè loquitur de Scientia divina, quæ priùs est in Patre, quàm in Verbo; hæc autem non est de futuris, ut talibus. *Ad 2. Confirmationem Respondeo*: Scientiam liberam esse quidem æquè perfectam, in suo genere, ac necessariam, non tamen esse fœcundam: quia hæc fœcunditas esset & Chymerica, ob multiplicia contradictoria, quæ importat; & frustranea, cùm Verbum æquè primò sciat futura, ac Pater, ac proinde opus non sit, per illam procedere à Patre: Scientia autem necessaria, cùm sit essentialis, est priùs in Patre, quàm Verbo, adeóque communicabilis per productionem Filij, & consequenter fœcunda, nec ex ullo capite implicatoria.

ARTIC. V. *An Spiritus Sanctus procedat à Patre & Filio? an immediatè ab utroque? an tanquam ab unico Principio, & Spiratore?*

Resp. affirmativè. Prima pars clarè *patet* ex Scriptura: *Spiritus, qui à Patre procedit.* Joan. 14. Estque indubitata veritas Ecclesiæ Græcæ & Latinæ.

II. Pars: quòd præcedat à Filio, probatur contra Græcos 1. Author. Scripturæ, dicitur enim Spiritus Sanctus esse *Spiritus Filij.* Galat. 4. *Spiritus Christi.* Rom. 8. *Spiritus JESU.* Actor. 16. Non potest autem intelligi, quomodo una Persona divina, sit alterius absolutè, vel Spiritus alterius, nisi quia ab altera procedit. Præterea dicitur in Scriptura: *Filium mittere & dare Spiritum Sanctum*, ut patet Joan. 15. & 16. 1. Joan. 4. Actor. 5. semper autem, qui mittit, vel dat, videtur aliquam habere Authoritatem supra missum, vel datum: non potest autem intelligi, quomodo una Persona divina habeat Authoritatem respectu alterius, nisi quatenus est prior origine alterâ: in divinis enim non est aliquid subjectum, vel serviens alteri. Nec obstat, quod Isai. 48. & alibi dicatur Christus *mitti* à Spiritu Sancto: nam ibi sermo est de Christo Homine. Item in Scriptura dicitur *Filius operari per Spiritum Sanctum*, ut Romanor. 15. v. 18. 19. Hebræo. 9. v. 14. Non potest autem intelligi, quomodo quis operetur per alterum, nisi vel det, vel accipiat virtutem operandi ab altero. Cùm igitur Filius non accipiat virtutem operativam à Spiritu Sancto, uti nec Essentiam, sed tantùm à Patre (quia Filius non est, nisi Patris Filius) necessariò Spiritus Sanctus accipiet virtutem operativam, & consequenter Essentiam (hæc enim in divinis idem sunt) à Filio. Denique Joan. 16. Christus de Spiritu Sancto: *Ille me clarificabit, quia*

quia de meo accipiet; non dicitur autem in Evangelio, una Persona accipere ab altera, nisi quæ procedit ab altera; nec potest intelligi, quid Spiritus Sanctus accipiat à Filio, vel de eo, quod est Filij, nisi Essentiam. Ratio autem, cur eam accipiat à Filio, ibidem subjungitur: *Omnia quæcunq; habet Pater, mea sunt, propterea dixi, de meo accipiet. Quasi diceret* (ait D. Thom. Q. 10. de poten. art. 4.) *quia eadem est Essentia Patris & mea; non potest Spiritus esse de Essentia Patris, quin sit de mea Essentia.* Ubi etiam notanda illa: *Omnia, quæcunq; habet Pater, mea sunt*: exceptâ nimirum Paternitate, ut docet Flor. & PP. Si omnia; ergo & Spiratio activa. *Probatur* 2. Author. Concil. Niceni 2. Lugund. Lateran. Florent. ubi hæc veritas expresè definita est. Item Alexandrini, Epistol. contra Nestor. ubi dicitur: *Ab eo mittitur Spiritus.* Quam Epistolam approbavit dein Ephesin. Chalced. Constantinop. 3. à quibus eadem Veritas, si non definita, attamen sat clarè indicata est. *Probatur* 3. Author. PP. Græcorum & Latinorum apud Suarez. hîc L. 10. c. 1. Et Ruiz. D. 67. Sect. 6. 7. 8. *Probatur* 4. ratione 1. Quia Filius omnia habet, quæ Pater, præter esse Patrem; sed esse principium Spiritûs Sancti, non est formaliter esse Patrem; ergo Filius habet hoc, quod est esse principium Spiritûs Sancti. 2. Quidquid non repugnat Filio, potest illi convenire; sed esse principium Spiritûs Sancti, ex nullo capite repugnat Filio: nam neque illi repugnat ratione DEitatis; quia etiam Pater est DEUS, & tamen principium Spiritûs Sancti: neque ratione Filiationis, seu processionis à Patre: quia non repugnat, ut id, quod est ab alio secundùm unam processionem, sit principium altenius processionis; ergo esse principium Spiritûs Sancti potest convenire Filio. Quod Si potest, defacto convenit: nam in divinis non differt esse, & posse, quoad ea, quæ se habent merè ad intra; ergo &c. 3. Pater & Filius sunt unum principium creaturarum, quia in utroque est eadem Voluntas libera, & Potentia, quæ sunt principium Quo creaturarum; atqui etiam in Patre & Filio est eadem Voluntas necessaria, existens ante omnem productionem per Voluntatem, quæ Voluntas est principium Quo Spiritûs Sancti, ut dicetur Art. 6. ergo etiam sunt unum principium Spiritûs Sancti. *Probat.* denique: quia Spiritus Sanctus distinguitur a Filio, ut patet ex dictis Q. 1. sed non distingueretur, si à Filio non procederet, ut constabit Art. 5. ergo procedit.

Probatur 3. pars: quòd Spiritus Sanctus ab utroque immediatè procedat. quòd quidem de Filio facilè constat: quia inter Filium & Spiritum Sanctum nulla datur Persona alia, quâ mediante Filius producat; Pater enim non potest mediate, cum sit prior origine Filio, & nihil accipiat à Filio ratione cuius Filius dicatur per illum producere; ergo Filius producit Spiritum Sanctum immediatè, immediatione & suppositi, & virtutis. De Patre verò *Probatur* 1. Quia Spiritus Sanctus procedit à Patre *proprie & principaliter*, ut docet Florent. sess. 24 & 25. August. 15. de Trinit. c. 17. sed processio mediata, qualis est nepotis ab avo, non est processio principalis & propria, ergo &c. 2. Pater & Filius sunt unicum numero Principium; Spirator unicus respectu Spiritûs Sancti; & in utroque virtus spirandi & spiratio est omnino eadem, ut mox dicetur; ergo si ab uno procedit immediatè, etiam ab altero. 3. Creaturæ procedunt immediatè ab omnibus Personis, quia omnium trium virtus productiva est eadem, & omnes agunt simul & communiter; sed etiam in Patre & Filio respectu Spiritûs Sancti, actio est communis, & virtus spirativa eadem; ergo &c. 4. Non minùs Paternitas est conditio, ad spirandum requisita, quàm Filiatio, nec minùs in Patre datur virtus spirandi, nimirum Essentia & Voluntas, quàm in Filio; ergo non minùs Pater est immediatum principium, quàm Filius. 5. Pater tribuendo virtutem spirativam Filio, non se illa privavit, sed eandem (quam priùs origine habuit, & Filio dedit) retinuit; ergo quidquid immediatè producit Filius, producit & Pater. 6. Quidquid habet Filius, habet Pater, præter esse Filium: omnia enim habet, præter ea, per quæ opponitur Patri Filius, quod est sola Filiatio; atqui esse principium immediatum Spiritûs Sancti, non est formaliter esse Filium: nam Filius formaliter non refertur ad Patrem; per rationem Principij spirativi; ergo Pater habet rationem principij immediati.

Probatur 4. pars: quòd Spiritus S. procedat à Patre & Filio, tanquam uno principio & Spiratore. 1. ex Script. ubi Spiritus Sanctus dici solet: *Spiritus DEI, Spiritus Domini*; quo indicatur, illum procedere à Patre & Filio, in quantum unus DEUS, unus Dominus sunt. 2. Ex Concil. Lugdun. ubi damnatur: *qui præsumpserit temerario ausu asserere, quod Spiritus Sanctus ex Patre & Filio, tanquam ex duobus principijs, & non tanquam ex uno procedat.* Et ex Florent. in Decret. Unionis, ubi similiter dicitur Spiritus Sanctus *ex utroque æternaliter, tanquam ex uno Principio, & unica Spiratione procedere.* 3. Ex PP. citatis à Montoya D. 70. Sect. 1. nominatim Aug. L. 5. de Trinit. c. 13. *Fatendum est*, ait, *Patrem & Filium, Principium esse Spiritûs Sancti, non duo principia.* Quod ijdem significant, dum dicunt, Spiritum Sanctum procedere à Patre per Filium. 4. ratione. Quia Pater & Filius sunt in omnibus unum, in qui-

bus non opponuntur sibi relativè, ut patet in Intellectu, Voluntate, Potentia &c. Sed in ratione Principij Spirantis & Spiratoris non opponuntur. 2. Omnes Personæ divinæ sunt unicum principium, unus Creator, Dominus respectu creaturarum; ergo etiã Pater & Filius unicum principium, respectu Spiritûs Sancti: quamcunque enim causalem attuleris pro anteced enti, aptari poterit consequenti. 3. Substantiva non multiplicantur, nisi multiplicetur forma, quam directè significant; sed virtus spirandi (quam significat directè Principium spirandi, & Spirator) in Patre & Filio, non multiplicatur, sed est unica: tum, quia virtus spirandi Patris, non opponitur relativè virtuti Filij; tum, quia hæc virtus non est aliud, quàm Voluntas divina, ut dictum est, & adhuc dicetur; Voluntas autem est unica: tum, quia virtus spirativa est simpliciter infinita, adeóque immultiplicabilis; sicut ob eandem rationem, Natura divina est immultiplicabilis, tum, quia nec possunt esse virtutes plures partiales (singulæ enim forent imperfectæ) nec plures totales, cùm terminus, videlicet Spiritus Sanctus, & actio spirativa sint unica, & alterutra esset superflua; ergo &c.

Sed contrà I. Joan. 13. dicitur *Paraclitus procedere à Patre*, nullà factà mentione de Filio; quod certè omissum non fuisset à Christo, si etiam ab illo procederet. Idem videre licet in Græcis PP. *Confir:* 1. Concil. Ephes. 1. & Chalced. anathema dicunt eis, qui aliquid Symbolo Niceno addiderint; in eo autem nulla mentio fit, de processione Spiritûs Sancti à Filio. Imò Ephes. videtur approbâsse doctrinam Nestorianorum, in quantum docebant, Spiritum Sanctum non procedere à Filio, quod expresè in eorum Symbolo continebatur, nec tamen ei à PP. contradictum est. Denique Leo III. prohibuit scribi in Symbolo Constantinop. *Filióque.* 2. Nihil de DEO dicendum est, nisi quod in Scriptura expressum est, ut tradit Dionys. Et nominatim de Spiritu Sancto, ea tantùm dicenda sunt, quæ scripta sunt, ut habet Cyrill. Hieros. Catech. 13. atqui in Scriptura non exprimitur, Spiritum Sanctum procedere à Filio 3. PP. passim dicunt, Spiritum Sanctum procedere per Filium, non à Filio, vel ex Filio, ut testatur Damas. Lib. 1. Fid. c. 11. Et Dionys. c. 1. de Div. Nomin. dicit, solum Patrem esse fontem DEitatis. Et Athanas. solum Patrem esse causam duobus. Et Basil. Ep. 43. ait: Filium secundùm propriam notionem nullam habere cum Patre communionem; notio autem Patris est, quòd Spirator sit; ergo Spiritus Sanctus non procedit à Filio.

Resp. ad argumentum: Christum asserendo unum, non negâsse alterum, sicut, cùm dicitur Matth. 16. *Caro & sanguis non revelavit Tibi, sed Pater meus*; non excluditur Filius & Spiritus Sanctus. Imò licet dixisset, Spiritum Sanctum à solo Patre procedere, adhuc Filius non excluderetur: sicut cùm alibi dicitur Matth. 11. *Nemo novit Patrem, nisi Filius*, non excluditur à notitia Patris, Spiritus Sanctus. Juxta communem enim Regulam, quidquid dicitur de una Persona, intelligi debet de omnibus, quibus id, quod dicitur, non opponitur relativè. Cæterùm per eam loquendi formam, quam etiam aliàs usurpat, significare voluit Christus, Patrem peculiariter esse principium Spiritûs Sancti, nimirum immediatum simul & mediatum, sive primum, à quo ipse Filius omnia habet. Rectè tamen notat D. Thomas, non omnino tacuisse ibidem Christum, se esse principiũ Spiritûs Sancti, tum illis verbis: *de meo accipiet*; tum, quia Spiritum Sanctum vocat: *Spiritum Veritatis*, id est suum; nam paulò ante, *Veritatem* se appellaverat. *Ad 1. Confirmat. Resp.* Cùm omnia, quæ de Patre dicuntur, sint communia Filio, præter esse Patrem; hoc ipsũ, quòd in Symbolo Niceno dictum fuerit, Spiritum Sanctum procedere à Patre, etiam implicitè dictum fuisse, procedere eundem à Filio. Ac proinde posteriora Concilia & Pontifex Romanus nihil quo ad rem addiderunt Symbolo, sed quod implicitè continebatur in illo, explicuerunt, propter insurgentes novas hæreses, contra Spiritûs Sancti à Filio processionem, quæ nondum exortæ fuerant, dum primum Symbolum confectum esset. Ephesinum sententiam Nestorij non approbavit, sed de illa ex professo disputare noluit: quia ad aliam Nestorij Quæstionem, videlicet, de unitate Personæ in Christo, examinandam convenerat. Quamquam satis clarè hoc ipso, quid de cæteris Nestorij erroribus sentiret, significârit, quòd totam Cyrilli doctrinam, Nestorio, & Theodoreto contrariam, recepit & approbavit. Leo III. ideo voluit Symbolum Constantinop. sine illo additamento: *Filióque* scribi, ut non obliteraretur memoria Symboli illius; & ut constaret, nihil contrarium antiquitati doceri, sed integram veritatem antiquam retineri, solis adjectis de novo explicationibus, pro usu temporum diversorum necessarijs. Ob quam etiam causam, plura defacto Symbola conservantur in Ecclesia: Apostolicum, Nicenum, Athanasij, Constantinopolitanũ. *Ad 2. Confirm. Resp.* De DEO nihil esse dicendum, nisi quod invenitur in Scriptura vel quoad verba, vel quoad sensum, licèt non omnia inveniantur quoad ipsa verba. Patet autem ex textibus suprà allatis, Processionem Spiritûs Sancti à Filio exprimi in Scriptura, licèt non per easdem voces, per quas eadem exprimitur respectu Patris; &

aliun-

aliunde insuper constat, quidquid in Scriptura dicitur de Patre (etiam adjectâ exclusivâ particulâ) intelligendum nihilominùs quoque esse de Filio, exceptis ijs, quæ relativè opponuntur Filio. *Ad 3. Resp.* quosdam PP. secutos esse in hoc sententiam Nestorij & Theodoreti, unde Authoritati illorum minimè standum. Alij verò volunt, Patrem esse principium primum Spiritûs Sancti, à nullo alio profluens, secùs ac Filius. Basilius per notionem intelligit proprietatem, quæ uni soli Personæ convenit, cujusmodi est Paternitas in Patre, & in hac Filium, ait, non habere cum Patre communionem.

II. Si Spiritus Sanctus procederet etiam à Filio, sequeretur 1. Spiritum Sanctum esse Filium, quia procederet à Filio, tanquam principio generativo: procederet enim à Patre & Filio, tanquam ab uno principio; Pater autem est principium per Generationem. 2. Sequeretur Spiritum Sanctum esse nepotem respectu Patris æterni: qui enim procedit á Filio alicujus, dicitur ejus nepos. 3. Sequeretur in Filio dari prædicata, & proprietates oppositas: nam Filij proprium est accipere naturam ab alio; esse autem principium, est non accipere, sed dare naturam alteri. 4. Sequeretur Spiritum Sanctum esse compositum: quia res simplex, non potest procedere à duobus, aliàs effectus esset simplicior, adeóque prior causâ. 5. Filius esset principium, ut supponitur; & non esset, quia esset ab alio, quod est contra rationem principij, juxta Philosophum 1. Physicorum. 6. Sequeretur in DEO esse aliquid superfluum: superfluum enim est, ut id quod perfectè procedit ab uno, procedat à duobus; cùm ergo Spiritus Sanctus perfectè procedat à Patre, superfluè procederet à Patre & Filio. 7. Daretur mutua processio & prioritas inter Filium & Spiritum Sanctum. Nam 1. Spiritus Sanctus procederet à Filio, ut dicitur; è contra Filius procederet á Spiritu Sancto: tum, quia non minùs Pater, & Spiritus Sanctus sunt unum in Substantia, quàm Pater & Filius, adeóque non minùs Filius poterit procedere à Patre & Spiritu Sancto, quàm Spiritus S. à Patre & Filio; tum, quia operationes intellectûs procedunt à voluntate, voluntas enim movet intellectum ad operandum: homo namque intelligit, quando vult; atqui Spiritus Sanctus procedit per modum Voluntatis, ut Amor, Filius per modum intellectûs, ut Verbum, adeóque Filius procedit à Spiritu Sancto. Denique sequeretur Filium non esse Verbum, quia Spiritus non procedit à Verbo, ut patet in humanis.

Resp. Negando omnes sequelas. Ad 1. Nego assumptum. Ad hujus probat. Resp. Pater est principium per Generationem tantùm; nego. per Generationem & Spirationem; conc. in quantum ergo Pater est principium spirativum in tantum est unum principium Spiritûs Sancti cum Filio, non in quantum est principium generativum: nam, quâ tale, opponitur relativè Filio. 2. Pater est principium per Generationem, respectu Personæ secundæ; concedo tertiæ; nego. *Ad probat. 2. sequelæ Resp.* qui procedit à Filio alicujus, per actionem generativam, & eodem modo, quo Filius processit, ille dicitur nepos; conced. qui procedit à Filio per aliam actionem, quàm generativam, & non eodem modo, quo Filius processit à Patre; nego. Spiritus Sanctus autem licèt procedat à Filio, non tamen eo modo, quo Filius processit à Patre, ut dicetur artic. ultimo. *Ad probationem 3. Resp.* non esse oppósita, accipere esse ab alio, & dare esse alij, respectu diversorum; sic autem se res habet in divinis: nam Filius accipit esse à Patre, & dat esse Spiritui Sancto, qui sunt diversi. *Ad probat. 4. Respond.* Res simplex non potest procedere à duobus, in quantum duo sunt; concedo: in quantum unum sunt; nego. Spiritus Sanctus autem procedit à Patre & Filio, in quantum propter unitatem Substantiæ, sunt unum Principium Spirativum. *Ad 5. probationem Resp.* Esse ab alio, est contra rationem primi principij; conced. cujusvis principij; nego. Filius autem, non est principium primum simpliciter, sed solus Pater, quia solus est principium sine principio. *Ad 6. probat. Resp.* Non esse superfluum, ut id, quod perfectè procedit ab uno, procedat à duobus, si duorum illorum sit virtus, & Essentia eadem, ut est in divinis. Sic licèt creaturæ perfectè procedant à Patre, procedunt tamen etiam à Filio, quia utriusque est eadem Voluntas, & Omnipotentia, quæ est principium creaturarum. Aliud esset, si duorum illorum, à quo procedit aliquod tertium, virtus esset diversa & multiplex. *Ad 7. probationem Respond.* Licèt Spiritus Sanctus sit etiam unum cum Patre, non tamen Filium procedere à Patre & Spiritu Sancto, sicut hic procedit à Patre & Filio. *Disparitas* est 1. quia non ex sola unitate Essentiæ, sed etiam aliunde (potissimum ex Scriptura & Concilijs) certum est, Spiritum Sanctum procedere à Filio; quibus similia non habentur de Spiritu Sancto respectu Filij. Hoc ipso autem, quòd Spiritus Sanctus sit à Filio, repugnat Filium esse à Spiritu Sancto. 2. Quia aliàs sequeretur, Spiritum S. esse Patrem, cùm nihil aliud sit esse Patrem, quàm habere Filium de se procedentem. Sequela est inconveniens. *Ad alteram probat, ejusdem sequelæ Resp.* Aliquæ operationes intellectûs, sunt à voluntate; con. omnes; nego. Cùm enim voluntas non possit velle nisi præcognitum, & non detur

processio voluntatis, & intellectûs in infinitum, necessariò deveniri debet ad aliquâ cognitionem primam, quæ procedit ab intellectu naturaliter, & necessariò, non autem ab imperio voluntatis. Filius autem in divinis procedit à Patre naturaliter & necessariò, unde licèt procedat per intellectum, non procedit à Spiritu Sancto, sed potiùs è converso: quia Intellectio necessaria non procedit ab amore necessario, sed contra. *Ad prob. ultimæ sequelæ Resp. Nega. Antec.* Spiritus Sanctus enim in divinis est Amor; atqui etiam in humanis amor procedit à Verbo, non quidem vocali, sed mentali: quia omnis amor supponit cognitionem.

III. Spiritus Sanctus procedit à Patre per Filium, ut PP. loquuntur; ergo non procedit à Patre immediatè. *Confirm.* PP. expressè docent Spiritum S. procedere à Patre mediatè: *rursus aliam differentiam consideramus*, inquit Nissen. ad Ablav. *nam aliud quidem continenter, & sine medio ex primo est* (nimirum Verbum) *aliud verò* (nimirum Spiritus S.) *per id, quod immediatè, & ex continenti est.* Eadem habent alij. *Resp.* Spiritum S. à Patre procedere, & immediatè, quatenus procedit à Patre per eandem virtutem, & actionem per quam procedit à Filio; & simul mediatè, quatenus procedit à Filio, qui habet esse; & virtutem spirandi communicatam, priùs origine à Patre: *sicut Abel processit ab Adam immediatè, quatenus Adam fuit Pater ejus & mediatè, in quantum Evæ fuit Mater ejus, quæ processit ab Adam*, ait D. Thomas Q. 36. art. 3. ad 1. Utuntur autem illo loquendi modo PP. Græci, ut ostendant Patrem esse primum Principium, & quasi fontem Spirationis illius.

IV. Spiritus S. nec procedit à Patre & Filio tanquam ab uno supposito, ut per se patet, cùm Pater & Filius non sint unicum suppositum; neque tanquam ab una Essentia, quia sic Spiritus S. procederet à se ipso, quia & ille est unum cum eis in Essentia, neque tanquam ab uno Principio totali, coalescente ex pluribus partialibus, quia sic Pater solus, vel Filius solus non posset dici Principium Spiritûs S. cùm terminus collectivus non possit prædicari de rebus figillatim sumptis; nec denique in quantum Pater, & Filius sunt unum in aliqua proprietate, quia una proprietas non potest convenire pluribus suppositis; ergo nullo modo procedit Spiritus S. à Patre & Filio tanquam unico Principio. *Confirm. 1.* Pater & Filius nec sunt unum Principium, quod est Pater, quia sic Filius esset Pater; nec sunt unum Principium, quod non est Pater, quia sic Pater non esset Pater; ergo non sunt unum Principium Spiritûs S. 2. Si verum est, quòd Pater & Filius sint unum Principium Spiritûs S., etiam verum est: quod unum Principium Spiritûs S. sit Pater & Filius, hoc autem posterius est falsum: quia ly *Principium* vel significat Patrem, vel Filium; utrumq; autem falsum est: nam sensus esset, Patrem vel Filium esse Patrem & Filium. 3. Si Pater & Filius sunt unum Principium, etiam sunt idem Principium Spiritûs Sancti, sed hoc negatur à multis Theologis; ergo & illud. 4. Hilarius l. 7. de Trinit. ait *Spiritum Sanctum de Patre & Filio Authoribus, confidendum esse*; ergo Pater & Filius non sunt unum Principium, vel Spirator, sed plures. 5. Si Pater & Filius sunt unum Principium, propter unam virrutem spirandi; ergo Pater, vel DEUS erit duo Principia, scilicet Filij & Spiritûs S. propter duplicem virtutem & processionem.

Resp. Spiritum S. procedere à Patre & Filio, in quantum sunt unum in virtute spirativa, aliquomodo subsistente, præscindendo, an illa subsistentia sit Paternitas an Filiatio. Unde etiam patet: *Principium Spiritûs Sancti*, prædicari tam de Patre & Filio, divisim sumptis, dicendo: *Pater est Principium Spiritûs Sancti Filius est Principium Spiritûs Sancti*, quàm de utroque simul sumpto, dicendo: *Pater & Filius est Principium Spiritûs Sancti*; quia & verum est, quòd Pater vel Filius divisim sumptus sit virtus Spirativa, aliquomodo subsistens, & quòd Pater ac Filius simul, sit virtus spirativa aliqua ratione subsistens. Ex quo etiam patet, pro quo supponat: *unum Principium vel unus Spirator*; nimirum pro una virtute spirativa aliquomodo subsistente hâc vel illâ, unâ vel pluribus subsistentijs. *Ad probationem* in oppositum *Respondeo* Una proprietas non potest convenire pluribus suppositis, in Essentia diversis; concedo. quæ sunt ejusdem Essentiæ, sicut Pater & Filius; nego. *Ad 1. Confirmationem Respond.* Patrem & Filium esse unum Principium, quod est Pater; non tamen quod præcisè est Pater, sed quod est Pater & Filius. Sicut Pater, & Filius & Spiritus Sanctus sunt una Trinitas, quæ est Pater, sed non præcisè quæ est Pater. Item, Patrem & Filium esse unum Principium, quod non est Pater; intelligendo, quod non est præcisè Pater. 2. *Respond.* Patrem & Filium, nec esse unum Principium, quod est Pater, nec, quod non est Pater (non sunt enim hæ propositiones contradictoriæ, cùm utraque sit affirmativa, quoad principalem copulam) sed esse unum Principium subsistens, præscindendo, quali subsistentiâ, Paternitatis, an Filiationis? Unâ, an pluribus? Sicut Pater & Filius, nec sunt unus DEUS, qui est Pater, nec unus DEUS, qui non est Pater; sed sunt una Natura divina subsistens, hâc vel illâ, unâ vel pluribus

bus ſubſiſtentijs. *Ex quibus patet ad 2.* Cùm enim dicitur, quòd unum principium Spiritûs S. ſit Pater & Filius, ly *Principium* ſignificat Patrem & Filium indeterminatè; ſive ſignificat principium ſubſiſtens hâc vel illâ, unâ vel pluribus ſubſiſtentijs. *Ad 3. Reſpondetur admittendo ſequel.* videlicet, Patrem & Filium eſſe idem Principium Spiritûs Sancti, quia ſunt eadem virtus ſpirativa, aliquomodo ſubſiſtens. Sicut in Sententia negante ſubſiſtentiam abſolutam in Deo Pater & Filius ſunt unus DEUS, quia ſunt una Natura aliquomodo relativè ſubſiſtens. *Ad 4. Reſp.* Patrem & Filium eſſe *Authores* Spiritûs S. adjectivè, id eſt, *Spirantes*; eſſe tamen unicum *Authorem* ſubſtantivè, id eſt, unicum *Spiratorem.* Ratio eſt, quia ſubſtantiva non multiplicantur, niſi forma multiplicetur, quæ directè ſignificatur. Cùm ergo Pater & Filius, qui ſpirant, ſint plura ſuppoſita, virtus autem ſpirativa, quæ directè ſignificatur per nomen ſubſtantivum Spiratoris, ſit in utroque unica, ſequitur illos eſſe unicum Spiratorem, ſeu Authorem ſubſtantivè, plures tamen Spirantes, ſive Authores adjectivè. Et ita intelligendus Hilarius: utitur enim ibi nomine *Authoris* adjectivè, pro Suppoſito ſpirante, non pro Spiratore. *Ad 5. Reſp. Neg. Conſeq.* Ad plurificationem enim concretorũ ſubſtantivorum requiritur, non ſolùm, ut ſint plures formæ, quæ directè ſignificantur, ſed etiam, ut ſint plura ſuppoſita. Cujus ratio eſt: quia ſubſtantiva non multiplicantur, niſi multiplicatâ formâ, quam directè ſignificant; ſubſtantivum autem concretum, in quantum eſt ſubſtantivum, ſignificat directè aliquam formam; in quantum verò eſt ſubſtantivum concretum, ſignificat directè ſuppoſitum, ſeu formam, ut ſuppoſitatam, adeoque non ſolùm exigit, ad ſui multiplicationem, multiplicari formam directè ſignificatam, ſed etiam ſuppoſitum. Atqui Pater, qui eſt Generans, & Spirans, eſt unicum ſuppoſitum; *Principium* autem eſt ſubſtantivum concretum; ergo eſt principium unicum, non plura.

Artic. VI. *An Spiritus Sanctus diſtingueretur à Filio, ſi ab eo non procederet?*

Reſp. Non diſtingueretur. Prob. 1. Authorit. Florent. ſeſſ. 18. Toletani 11. in Conf. fidei. Wormatienſis, ubi docetur: Perſonas divinas, non aliâ ratione multiplicari & diſtingui, quàm Relatione proceſſionis. Quod etiam docent PP. Græci, & Latini apud Ruiz. Diſp. 68. Sect. 4. Et probabitur paulò poſt ratione. Ergo ſi Spiritus S. non procederet à Filio, non diſtingueretur à Filio. *Probatur 2.* Author. Anſelmi Lib. de proceſſ. Spiritûs Sancti, ubi ait: Patrem & Filium in omnibus eſſe unum, niſi, in quibus inter eos obviat Relationis oppoſitio; ergo idem dicendum de Spiritu Sancto & Filio; atqui ſi Spiritus S. non procederet à Filio, nulla inter eos daretur Relationis oppoſitio; ergo neque diſtinctio. Item Authorit. Richardi Victor. Lib. 5. de Trinit. c. 1. & 14. ubi docet: unicam in DEO poſſe dari Perſonam, quæ ab una ſola procedat, & unicam, quæ nullam à ſe habeat procedentem; atqui ſi Spiritus S. non procederet à Filio, tunc, ſicut Filius eſt ab una Perſona ſola, ita etiam Spiritus Sanctus eſſet ab unica, ſcilicet à Patre; & ſicut Spiritus Sanctus non habet ullam Perſonam à ſe procedentem, ita nec Filius haberet; ergo eo caſu Filius & Spiritus Sanctus eſſent Perſona unica. *Probat. 3.* Spiritus S. non poteſt diſtingui à Filio per aliquid abſolutum: nam omnia abſoluta in divinis ſunt Eſſentialia, Eſſentia autem in utroque eſt eadem; neque etiam per aliquid relativum diſparatum: quia defacto Pater eſt Perſona unica, & tamen in eo dantur duæ Relationes diſparatæ, Paternitas & Spiratio activa; ergo diſtingui debent per Relationes oppoſitas; atqui in divinis non dantur aliæ Relationes, niſi originis, ut dictum eſt Quæſt. 3. Artic. 1. Relationes autem originis non ſunt oppoſitæ, niſi in quantum una eſt producentis, altera procedentis, ſeu producti; ergo Filius & Spiritus Sanctus diſtingui debent per Relationes producentis, & procedentis; ergo ut Spiritus Sanctus diſtinguatur à Filio, vel debet Filius procedere à Spiritu S. quod nemo dicet, vel Spiritus S. à Filio, quod intenditur. 4. Spiratio activa & Paternitas non conſtituunt diſtinctas Perſonas, quia non ſunt Relationes oppoſitæ; atqui ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, Spiratio paſſiva & Filiatio ſimiliter non eſſent Relationes oppoſitæ; ergo non conſtituerent diſtinctas Perſonas. 5. Spiritus S. diſtinguitur à Filio, quia eſt Amor mutuus Patris & Filij; atqui non eſſet Amor mutuus niſi ab utroque procederet; ergo niſi procederet, non diſtingueretur. 6. Omnis diſtinctio rerum, aut oritur ex limitatione, aut oppoſitione illarum, ut Quæſt. 3. de DEO Uno, Articul. 3. diximus. Atqui diſtinctio Spiritûs S. à Filio oriri nequit ex limitatione eorundem, ut per ſe patet; ſunt enim ambo Ens infinitum & illimitatũ; ergo oriri debet ex oppoſitione. Atqui oriri non poteſt ex oppoſitione contradictoria (qualis eſt inter videns, & non videns) quia hæc oppſitio non datur, niſi inter entia, & non entia, uterq; autem, & Filius & Spiritus S. ſunt Ens. Neque ex oppoſitione privativa (qualis eſt inter videns, & cæcum) quæ enim ſic opponuntur, eorum unum eſt perfectum, alterum